

Świetlica dla sześciolatka

Rola i zadania współczesnej świetlicy szkolnej

Pierwsze świetlice powstawały w naszym kraju w początkach XX w. Ich rola i zadania ewoluowały z upływem lat i zmieniających się warunków kulturowo-społecznych. O ile w początkowej fazie ruchu świetlicowego spełniały zadania oświatowe w stosunku do biedniejszej części ówczesnego społeczeństwa, tak dzisiaj sprawują wychowawczą opiekę nad dużą grupą dzieci i młodzieży ze wszystkich środowisk, umożliwiając im tak ważne dla rozwoju spotkania z rówieśnikami, zabawy i zajęcia.

Obecnie świetlica szkolna jest integralną częścią szkoły. Uzupełnia i wspomaga jej pracę we wszystkich obszarach:

- opieki – zaspakajania podstawowych potrzeb: bezpieczeństwa, akceptacji, szacunku;
- wychowania – takiego wpływu na dziecko, który wywołuje pozytywne zmiany w jego osobowości, umożliwiające mu osiągnięcie samodzielności i niezależności;
- dydaktyki, sprowadzającej się do wspomaganie edukacyjnych wysiłków szkoły;
- profilaktyki – zapobiegania niewłaściwym zachowaniom i trudnościom w nauce;
- działań korekcyjno-kompensacyjnych, które w świetlicy polegają na wspieraniu terapii zaburzeń różnych sfer rozwoju.

Rolą świetlicy jest również uczenie wychowanków mądrego i ciekawego spędzania czasu wolnego z uwzględnieniem wszystkich jego istotnych funkcji. Świetlica szkolna powinna tak organizować swoją pracę, aby uczniowie mieli możliwość regeneracji swoich sił fizycznych i psychicznych (funkcja wypoczynkowa), wyzwala

pozytywnych emocji (funkcja rozrywkowa), rozwijania swoich zainteresowań (funkcja progresywna) oraz nawiązywania właściwych kontaktów społecznych (funkcja integracyjna).

Świetlice w swoich zadaniach uwzględniają zatem pomoc w nauce, zajęcia rozwijające wszystkie sfery osobowości dziecka, samodzielne i spontaniczne zabawy z rówieśnikami, dbałość o zdrowie nawyki życia codziennego, kulturalną rozrywkę oraz niezbędną codzienną porcję ruchu, najlepiej na świeżym powietrzu.

“**Świetlice w swoich zadaniach uwzględniają zatem pomoc w nauce, zajęcia rozwijające wszystkie sfery osobowości dziecka, samodzielne i spontaniczne zabawy z rówieśnikami, dbałość o zdrowie nawyki życia codziennego, kulturalną rozrywkę oraz niezbędną codzienną porcję ruchu, najlepiej na świeżym powietrzu.**”

Istnieją dowody na to, że jakość opieki i wychowania wpływa na efekty uczenia się i kształcenia. Opieka świetlicowa ma zatem wpływ na

szkolne i pozaszkolne funkcjonowanie uczniów. Zasadne jest więc z troszczenie się o świetlice szkolne, tym bardziej że wciąż wzrasta zapotrzebowanie na świetlicowe formy opieki. W przyszłym roku szkolnym będzie ono prawdopodobnie jeszcze większe, z uwagi na obniżony wiek rozpoczynania obowiązków szkolnych uczniów szkół podstawowych.

Dzieci sześciolatnie w świetlicy szkolnej – zalecane rozwiązania organizacyjne

Od kilku lat sześciolatki, których rodzice zdecydowali o wcześniejszym rozpoczęciu przez nie edukacji, są uczniami klas I u boku dzieci siedmioletnich. W szkołach, do których zapisano ich więcej, utworzono klasy I składające się wyłącznie z uczniów sześciolatnych. W roku szkolnym 2011/2012 około 20% sześciolatek trafiło do szkół. W następnym roku odsetek ten był podobny, mimo szerokiej promocji i coraz lepszego przygotowania szkół do przyjęcia młodszych uczniów. Większość rodziców nie posłała swoich pociech wcześniej do szkoły z różnych pobudek. Jedną z nich była obawa co do jakości opieki

świetlicowej w szkole, która znacznie różni się od tej, jaką mogą mieć dzieci w przedszkolu.

“

Zajęcia świetlicowe należy dostosowywać do percepcji ucznia sześciolatniego.

”

Na tę sytuację miało wpływ panujące przekonanie o świetlicy jako „przechowalni”. W wielu szkołach rzeczywiście liczebność dzieci w świetlicach przez lata wzrastała, a warunki lokalowe się nie zmieniały. Powstał więc obraz miejsca głośnego, przepełnionego, w którym dzieci nie robią niczego pożytecznego. Stereotyp ten jednak jest krzywdzący w stosunku do wielu świetlic, ponieważ mimo faktycznie trudnych warunków szkoły znalazły różnorodne rozwiązania, aby poprawić jakość opieki świetlicowej. Znacząca większość świetlic szkolnych jest miejscem, gdzie odbywa się wiele ciekawych, często niekonwencjonalnych zajęć.

Po wprowadzeniu decyzji o obniżeniu wieku szkolnego podjęto szereg działań służących przygotowaniu szkół do przyjęcia dzieci sześciolatków. Za najważniejsze uznano: modernizację sal szkolnych tak, aby było w nich miejsce do nauki oraz spontanicznych lub celowych zabaw dziecięcych; zmianę organizacji pracy świetlicy; modyfikację warunków sanitarnych; organizację placu zabaw i miejsc do zajęć ruchowych; przygotowanie metodyczne nauczycieli do pracy z dzieckiem sześciolatkiem.

Wszystkie te zmiany wprost lub pośrednio mają wpływ na zadania opiekuńcze szkoły i tym samym jakość pracy świetlicowej. Aby dzieci sześciolatnie miały taką samą opiekę

jak w przedszkolu, zajęcia świetlicowe dzieci sześciolatników powinny odbywać się w osobnej sali, z grupą jednorodną wiekowo. Dziećmi powinien zajmować się jeden wychowawca. Z uwagi na większą męczliwość i potrzeby psychoruchowe młodszych dzieci, dobrze jest wygospodarować miejsce do odpoczynku oraz zabaw ruchowych, dostosować stoły i krzesła do wzrostu dzieci. Świetlice dla sześciolatków powinny mieć osobne wejście, zaleca się także, by przebywały w nich mniejsze liczebnie grupy, nad którymi czuwa dodatkowy nauczyciel.

Większość szkół już dostosowała warunki świetlicowe do możliwości i potrzeb uczniów sześciolatników. Dzieci te przebywają w osobnym pomieszczeniu – czasami jest to ich klasa, w której znajdują się nowe, estetyczne i kolorowe meble, z dobrze wyposażoną i dość dużą częścią do zabaw dziecięcych, bywają to także pomieszczenia świetlicowe przeznaczone tylko dla najmłodszych uczniów. Taka grupa świetlicowa jest częstokroć mniej liczna, np. w Krakowie optymalna liczba osób wchodzących w jej skład wynosi 20¹. Dziećmi opiekuje się przez cały czas jeden wychowawca świetlicy, ewentualnie jak najmniejsza grupa nauczycieli.

¹ Liczbę tę określa Zarządzenie nr 1081/2013 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 19.04.2013 w sprawie zasad zatwierdzania arkuszy organizacji przedszkoli, szkół i placówek w roku szkolnym 2013/2014.

Zajęcia świetlicowe należy dostosowywać do percepcji ucznia sześciolatniego. Rozwój motoryczny stymuluje się w świetlicach dzięki zabawom w salach do zajęć psychoruchowych, które utworzono w ramach rządowego programu „Radosna Szkoła”, oraz poprzez zabawy na świeżym powietrzu – w wielu szkołach na placach zabaw, również zbudowanych dzięki „Radosnej Szkole”. Zgodnie z informacją podaną przez MEN w niektórych województwach około 90% sal do zabaw ruchowych i wiele placów zabaw powstało w ramach tego programu. Program ten, finansowany ze środków unijnych, kończy się w bieżącym roku i prawdopodobnie reszta szkół skorzysta jeszcze z jego oferty. Obecnie w grupach świetlicowych składających się z najmłodszych uczniów klas pierwszych wychowawcy świetlic nie mają wsparcia drugiej osoby, ale w przyszłym roku szkolnym MEN zapowiada zatrudnienie pomocy nauczyciela. Tak zorganizowana opieka świetlicowa niczym nie będzie odbie-

gać od przedszkolnej i będzie świadczyć o gotowości szkoły do pełnienia zadań opiekuńczych na bardzo wysokim poziomie.

“
Obecnie zarówno w przedszkolach, jak i w świetlicach stosuje się różnorodne formy pracy, aby dzieci mogły poznawać świat wszystkimi zmysłami i rozwijały wszystkie sfery osobowości.

Część szkół ma wśród swoich uczniów na tyle małą liczbę sześciolatków, że niemożliwe jest stworzenie z nich chociażby jednej grupy świetlicowej. Wówczas dzieci te uczęszczają do świetlicy razem ze starszymi uczniami. Analiza takich praktyk wskazuje zarówno pozytywy, jak i wady takich rozwiązań organizacyjnych świetlicy szkolnej. Poprzez włączenie do stałej grupy i obserwację starszych uczniów dzieci sześciolatnie dużo szybciej uczą się zasad i reguł panujących w szkole i świetlicy. Szybciej stają się

samodzielne i pewne siebie. Lepiej panują nad swoimi emocjami. Poznają szkołę i starszych kolegów, mają w szkole wielu znajomych z różnych klas. Starsi uczniowie mogą otoczyć sześciolatków opieką i pomocą, być ich przewodnikami i organizatorami zabaw oraz wsparciem wychowawcy świetlicy.

Do negatywnych skutków przebywania najmłodszych ze starszymi uczniami należą: anonimowość, zagubienie, onieśmienie, lęk przed wyrażaniem swoich potrzeb. Przebywanie w licznych oraz głośnych grupach i wynikające z tego trudności z regeneracją sił fizycznych i psychicznych prowadzą do nasilenia się dekoncentracji, męczliwości, bólów głowy. Zdarza się również, że starsi uczniowie mają niewłaściwy wpływ na najmłodszych. Tutaj należy podkreślić rolę osoby dorosłej, która powinna wychwycić takie nieprawidłowości i konsekwentnie im zapobiegać, stworzyć atmosferę sprzyjającą zaufaniu i poczuciu bezpieczeństwa, aby zminimalizować niepożądane skutki tworzenia grup mieszanych wiekowo.

Metody i formy zajęć świetlicowych dostosowane do potrzeb i możliwości sześciolatków

Metodyka zajęć świetlicowych zakłada wprowadzenie takich metod i form pracy, które wspomagają rozwój dzieci w zakresie wszystkich obszarów. W związku z tym, że uczniowie przebywają w świetlicy w czasie wolnym od zajęć szkolnych, propozycje metodyczne powinny być na tyle ciekawe i atrakcyjne, aby uczestnicy chętnie na nie odpowiadali. W świetlicy szkolnej nie realizuje się podstawy programowej, nie obowiązują programy nauczania, nie stosuje się oceniania szkolnego ani pracy w systemie szkolno-lekcyjnym, co jednak nie oznacza, że praca w świetlicy nie wymaga planowych i celowych zajęć.

W każdej świetlicy tworzy się roczny plan pracy wychowawczo-dydaktycznej, który uwzględnia szkolne programy wychowawcze i profilaktyczne oraz zapisy podstawy programowej, z co najmniej miesięcznym wyprzedzeniem planuje się tematykę zajęć w formie haseł tygodnia, która zależy od pomysłów wychowawców, ważnych wydarzeń czy okresów świątecznych. Zasadniczo powinna ona różnić się od tematyki zajęć szkolnych, by unikać powtórzeń oraz rozwijać horyzonty dzieci i poruszać tematy szczególnie im bliskie.

Specyfika pracy świetlicowej wymaga codziennego przeprowadzania planowych zajęć tematycznie związanych z hasłem tygodnia i różnorodnymi formami pracy. Zajęcia te znacząco różnią się od lekcji szkolnej pod względem organizacyjnym – prowadzone są najczęściej w kręgu – oraz metodycznym – dominują metody oparte na działaniu i pozytywnym przeżywaniu. Część zajęć świetlicowych polega na dowolnej aktywności dzieci. Rolą nauczyciela jest wówczas zarówno dyskretna kontrola, pomoc w trudniejszych sytuacjach, zapewnienie takiej organizacji przestrzeni, materiałów, gier i zabawek, które będą zachęcały do pożądanых form spędzania czasu w świetlicy, jak i organizacja zabaw w mniejszych grupach służących rozrywce i rozładowaniu napięć emocjonalnych.

Dobór metod i form zależy od treści, celów i zadań wychowawczo-dydaktycznych, wieku dzieci, ich zainteresowań, możliwości lokalowych, wyposażenia i zdolności osoby biorącej udział w organizacji procesu kształcenia i wychowania.

Obniżenie wieku dzieci rozpoczynających naukę w klasie I postawiło przed świetlicami potrzebę dostosowania metod i form pracy świetlicowej do

możliwości dzieci sześciolatków. Metodyka zajęć świetlicowych wymaga niewielkich modyfikacji, ponieważ w wielu obszarach jest zbieżna z tą, która była stosowana w przedszkolnych oddziałach dla sześciolatków. W obu miejscach dominującą formą aktywności była zabawa – działalność bliska dzieciom, podejmowana spontanicznie i dobrowolnie, bogata w nieoczekiwane i tajemnicze pierwiastki, cechująca się fikcyjnością, wyzwalająca dużo radości i zadowolenia.

Obecnie zarówno w przedszkolach, jak i w świetlicach stosuje się różnorodne formy pracy, aby dzieci mogły poznawać świat wszystkimi zmysłami i rozwijały wszystkie sfery osobowości. Do codziennych zabaw świetlicowych powinno się wplatać treści bliskie podopiecznym, dlatego warto poznawać ich zainteresowania, ulubione zabawki i bajki oraz wszelkie inne nowości proponowane dzieciom.

Mimo że metody i formy pracy z dziećmi sześciolatkami i starszymi uczniami są zbieżne, istnieją też różnice w tym zakresie. Dotyczą one możliwości psychofizycznych oraz umiejętności opanowanych przez uczniów. Wychowawca świetlicy, pod opiekę którego trafi dziecko sześciolatkowe, powinien zapoznać się z podstawą programową wychowania przedszkolnego, aby wiedzieć, jakich umiejętności powinien nabyć absolwent przedszkola, oraz podstawą programową I etapu edukacyjnego szkoły podstawowej, aby poznać obszary, w których powinien wspierać edukację dziecka. Powinien także przypomnieć sobie cechy rozwojowe dziecka sześciolatka.

Zajęcia zaplanowane dla sześciolatków nie powinny przekraczać 30 minut, bo jest to optymalny czas ich koncentracji uwagi. Organizując zajęcia świetlicowe, warto wykorzystać wro-

zdzone i charakterystyczne dla wieku możliwości małych podopiecznych, np. olbrzymią potrzebę zabaw, w których wchodzi w rolę (bywa to trudniejsze z dziećmi starszymi), ich potencjał twórczy, bogatą wyobraźnię, dzięki czemu zabawy mogą być niesamowicie atrakcyjne, efektowne i rozwijające. Potrzeba rozwoju motorycznego jest motywacją do planowania zabaw ruchowych, spacerów, wycieczek itp., po których dzieci chętnie odpoczną, najlepiej w pozycji leżącej, słuchając ciekawych opowieści czy pięknych bajek (wiele świetlic zaangażowało się w akcję „Cała Polska czyta dzieciom” – warto kontynuować te działania). Dzieci sześciolatkowe są jeszcze bardzo ufne i uzależnione od dorosłych, można to wykorzystać i stać się dla nich autorytetem, wówczas zyskamy ich sympatię, większy wpływ na zachowanie, rozwój i edukację szkolną, taką postawą zdobędziemy także uznanie rodziców i pracodawców.

W osiągnięciu tych założeń warto wykorzystać w świetlicy elementy programów zajęć przedszkolnych lub świetlicowych oraz ciekawe metody i techniki pracy z dziećmi, np. pedagogikę zabawy, pedagogikę cyrku, piachoterapię, konstruowanie gier matematycznych według Edyty Gruszczyk-Kolczyńskiej, program zajęć świetlicowych *Bajki naszego dzieciństwa*, papieroplastykę i inne techniki plastyczne, bajkoterapię, zabawy muzyczne z wykorzystaniem metody Carla Orffa, edukację twórczości z wykorzystaniem *Zabaw do myślenia*, aktywne słuchanie metodą Battii Strauss, Metodę Dobrego Startu według Marty Bogdanowicz czy Metodę Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne. Poniżej prezentuję krótki opis wybranych metod i form pracy z grupą, które mogą dostarczyć ciekawych inspiracji do projektowania zajęć świetlicowych z dziećmi sześciolatkami.

Pedagogika zabawy

Osoba prowadząca jest animatorem oraz pełnym uczestnikiem zabaw; dostarcza propozycji służących poznaniu i integracji, rozbudzeniu twórczego myślenia i działania, opanowaniu wiedzy i umiejętności w niekonwencjonalny sposób, zdobywaniu informacji zwrotnych. Zabawy te wykorzystują wszystkie rodzaje aktywności dziecka – ruchową, plastyczną, teatralną, werbalną, poznawczą; unika się w nich współzawodnictwa, które często bywa przyczyną porażek, a co za tym idzie – wyzwala trudnych dla młodszych dzieci emocji. Pedagogika zabawy stawia na uczenie współpracy i pozytywne przeżywanie, kształtujące człowieka empatycznego, humanitarnego, nawiązującego dobre relacje z innymi.

Szczególnie atrakcyjne i adekwatne do potrzeb i możliwości sześciolatków są zabawy z charakterystycznymi rekwizytami pedagogiki zabawy – chustą animacyjną i tunelem. Dostarczają one dzieciom wielu wrażeń, utrzymują uwagę, rozbudzają wyobraźnię, integrują grupę, uczą przestrzegania reguł, dają możliwość tworzenia całych scenariuszy o różnorodnej fabule.

Pedagogika cyrku

Jest „młodszą siostrą” pedagogiki zabawy, jej atrakcyjność wynika ze sprawności, których dzieci nabywają za pomocą równie atrakcyjnych, bo niekonwencjonalnych, przyborów cyrkowych. Prowadzący umożliwia dzieciom naukę żonglowania chustkami, piłeczkami, rozkręcanie talerzyka na patyku, zabawę diabolo, poi, flowerstickiem, kółkami czy chodzenie na szczydłach. Umiejętności te wpływają na lepsze funkcjonowanie układu nerwowego, koncentrację uwagi i procesy motywacyjno-emocjonalne. Dzieci pobudzone długo i chętnie oddają się ćwiczeniom, a osoby nieśmiałe poprzez opanowanie trudnych sprawności stają się atrakcyjniejsze społecznie.

Pedagogika cyrku może wpływać na lepsze funkcjonowanie ucznia w szkole i grupie rówieśniczej, wymaga jednak od prowadzącego opanowania techniki prostych sprawności cyrkowych, których naukę proponuje już coraz więcej firm szkoleniowych, oraz zgromadzenia prostych przyrządów cyrkowych oferowanych np. przez firmy edukacyjne oraz sklepy dla animatorów.

Niektóre sprawności cyrkowe mogą okazać się zbyt trudne dla sześciolatków, należy więc skupić się na najprostszych – żonglowaniu dwoma chustkami i jedną piłeczką, zabawach flowerstickiem, rzucaniem (bez żonglowania) kółkami, prostych ćwiczeniach z poi, nauce chodzenia na szczydłach, krótkich „tresurach”, najprostszych akrobacjach (bez obciążeń siłowych), zabawach plastycznych, ruchowych i muzycznych o tematyce cyrkowej.

Konstruowanie gier matematycznych według Edyty Gruszczyk-Kolczyńskiej

Ta metoda jest jednym z filarów matematyki dziecięcej stworzonej przez Edytę Gruszczyk-Kolczyńską, czyli edukacji matematycznej w przedszkolu oraz terapii trudności w uczeniu się

matematyki dzieci w wieku wczesnoszkolnym. Autorka zachęca do konstruowania gier również w świetlicy szkolnej i rzeczywiście sprawdzi się to doskonale jako wsparcie edukacji matematycznej.

Konstruowanie gier przebiega w trzech bardzo ważnych etapach: I – gry „ściganki”, II – gry „opowiadania”, III – gry z rozbudowanym wątkiem matematycznym. Im młodsze dzieci, tym dłużej przebiegają etapy I i II, gry do III etapu dobiera się stosownie do wieku lub intelektualnych możliwości podopiecznych. Można je wprowadzać w małych i dużych grupach lub indywidualnie; metodyka narzuca taką organizację przestrzeni, że łatwo jest utrzymać dyscyplinę i uwagę nawet w dużej grupie.

Konstruowanie gier matematycznych sprzyja współpracy i współodpowiedzialności w zespole, uczy przestrzegania reguł, rozwija twórczość oraz matematyczne i werbalne umiejętności dzieci, ale powstała przede wszystkim do kształtowania odporności emocjonalnej. Dzieci w sytuacjach fikcyjnej porażki, jaką jest przegrana w grze, uczą się radzić sobie z emocjami, które wówczas się pojawiają.

Pomaga im w tym wychowawca – poprzez właściwą postawę i odpowiednią odpowiedź. Stanowi to dobry trening radzenia sobie z trudnymi emocjami i zapobiegania blokadom emocjonalnym.

Piachoterapia

Polega na cyklu zajęć z wykorzystaniem czystego i drobnego piasku. Materiał ten jest ekologiczny, znany dzieciom i rzadko wykorzystywany w salach zajęciowych, więc również z tego względu zajęcia z piaskiem są atrakcyjne. Mają one cel artystyczny – finalnie powstają piękne prace plastyczne – oraz terapeutyczny – ze względu na fakturę piasku pobudzone są nerwy obwodowe dłoni, co sprzyja poprawie manualnych zdolności dziecka. Zajęcia wymagają wytrwałości, czasu, skupienia, a więc poprawiają koncentrację.

W piachoterapii dzieci bawią się piaskiem suchym i mokrym, tworzą rzeźby, barwią go farbami plakatowymi lub innymi barwnikami, wykonują piachobrazy na podświetlanym szkłe techniką wcieranej pasteli lub sypanego piasku, tworzą reliefy oraz kolorowe kompozycje w szklanych naczyniach. Metodyka ta jest polecana nawet dzieciom przedszkolnym, ponieważ ze względu na walor profilaktyczno-terapeutyczny może wspomóc przygotowanie dziecka do nauki pisania.

Program zajęć świetlicowych *Bajki naszego dzieciństwa*

Zakłada wprowadzenie jako hasła tygodnia znanej dzieciom, popularnej bajki. Dzięki takiemu wyborowi uczniowie są zainteresowani tematem, sami przynoszą ciekawostki lub materiały do realizacji, w świetlicy zaczyna panować niezwykła atmosfera, ponieważ ozdabia się ją tematycznymi, niezwykłymi dekoracjami. Codzienne zajęcia świetlicowe odbywają się według autorskiego schematu, który za-

kłada dobre przyswojenie treści dzięki ćwiczeniom i zabawom kształtującym myślenie odtwórcze, ocenę postaw bohaterów, pobudzanie ciekawości poznawczej poprzez sięganie do bliskich treści dziedzin nauki i wreszcie szukanie wartości moralnych, które wzbogacą osobowość dzieci i wpłyną np. na zachowanie w szkole i świetlicy.

Cykl zajęć z bajką kończy zabawa fabularyzowana, w której dzieci, wchodząc w świat bajki, wyzwalają pozytywne emocje, rozwijają swoją wyobraźnię, potencjał twórczy, a także współpracę z innymi. W autorskim wydaniu proponowane są m.in. takie utwory: *Toy Story*, *Piękna i Bestia*, *Harry Potter*. Program można realizować z każdą inną bajką i dostosować go do percepcji dzieci sześciolatków.

Przykłady rozwiązań organizacji pracy świetlicy dla dzieci sześciolatków

Szkoła Podstawowa nr 89 im. Kornela Makuszyńskiego w Krakowie

Szkoła już cztery lata temu utworzyła cały oddział I klasy z sześciolatkami.

Dysponuje klasą dostosowaną do ich potrzeb, ciekawie zagospodarowaną salą do zabaw psychoruchowych z programu „Radosna Szkoła” oraz tzw. salą kominkową, która powstała z funduszy unijnych i jest przeznaczona do zajęć o wyjątkowym charakterze. Sześciolatki z klasy I pozostają na zajęcia świetlicowe w swojej klasie – to do nich przychodzi wychowawca świetlicy. Świetlicowa grupa sześciolatków liczy mniej niż 20 osób. Zajęcia ruchowe odbywają się w sali do zabaw ruchowych lub na powietrzu. W sali kominkowej sześciolatki mają zajęcia taneczne. Wychowawcy pomagają dzieciom w odrabianiu zadań domowych. Uwzględniają potrzeby i możliwości dzieci, więc zajęcia nie trwają dłużej niż 30 minut. Tak dobrze przygotowana szkoła, pod względem lokalowym, organizacyjnym i merytorycznym, przyciąga uwagę rodziców dzieci sześciolatków, czego efektem jest coroczny nabór sześciolatków do klasy I.

Szkoła Podstawowa nr 21 im. Karola Miarki w Rybniku

Przygotowanie świetlicy do przyjęcia sześciolatków odbywało się w tej

szkole w kilku merytorycznie zaplanowanych etapach.

Etap I: przygotowanie materialne. Przed pojawieniem się dzieci sześciolletnich w szkole wykonano remonty kompleksu jadalno-bawialnego i zakupiono niezbędne sprzęty, dzięki czemu najmłodszy mają do dyspozycji szafki ubraniowe, odpowiednio wyposażoną świetlicę i salki do zabaw.

Etap II: organizacja pracy świetlicy szkolnej. Z uwagi na specyficzne potrzeby dzieci sześciolletnich dokonano ich diagnozy w oparciu o formularze i rozmowy z rodzicami. Na podstawie tych informacji opracowano plan pracy świetlicy uwzględniający potrzeby opiekuńcze, wychowawcze, dydaktyczne i terapeutyczne sześciolatków.

Etap III: realizacja planu pracy świetlicy szkolnej. W celu adaptacji i wspierania rozwoju dzieci świetlica prowadzi zabawy integracyjne, relaksacyjne, plastyczne, dydaktyczne, biblioteczne, ruchowe. Wdrażane są także następujące programy autorskie oraz innowacje programowe:

- program zajęć dydaktyczno-wyrównawczych w nauczaniu zintegrowanym,
- innowacja pedagogiczna z zakresu dogoterapii *Pies bawi i uczy*,
- innowacja pedagogiczna *Z bajką do szkoły*.

Etap IV: współpraca. Świetlica współpracuje z:

- przedszkolem – organizuje przedszkolakom zabawy w szkolnych salkach świetlicowych,
- Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Rybniku – w zakresie dożywiania i terapii logopedycznej,
- ośrodkami kultury – bierze udział w przedstawieniach, konkursach i warsztatach plastycznych,
- bibliotekami – bierze udział w grach i konkursach czytelniczych.

Etap V: dokumentowanie. Działalność świetlicy jest opisywana:

- w kronice prowadzonej przez wychowawcę i dzieci,
- na stronie internetowej, w której rodzice mogą znaleźć informacje na temat działalności opiekuńczo-wychowawczej świetlicy szkolnej.

Tak zaplanowany i realizowany proces przygotowania świetlicy do objęcia opieką uczniów sześciolletnich przynosi placówce wymierne efekty, do których można zaliczyć znacznie skrócony okres adaptacji i socjalizacji do warunków szkolnych. Przyspiesza to osiągnięcie samodzielności oraz ma bezpośredni wpływ na edukacyjne wyniki dzieci. Dobrze funkcjonująca świetlica zmniejsza obawy rodziców co do jakości pozalekcyjnej opieki szkolnej (SP nr 21 w Rybniku, b.r.).

[Szkoła Podstawowa nr 289 im. Henryka Sienkiewicza w Warszawie](#)

Świetlica ma do swojej dyspozycji siedem pomieszczeń. Jedno z nich to świetlicowa salka informatyczna, w której dzieci zaspokajają swoje zainteresowania związane z komputerem. Zajęcia sportowe odbywają się pod okiem nauczyciela wychowania fizycznego w salce do zajęć sportowych, w której znajdują się m.in. stół do tenisa stołowego i piłkarzyki. Uczniowie są podzieleni na grupy wiekowe. Klasy pierwsze mają swoją odrębną salę. Przyjęto zasadę, że nauczyciel świetlicy, który obejmuje opieką uczniów sześciolletnich, sprawuje ją do czasu, aż dzieci ukończą III klasę, co gwarantuje dobre poznanie podopiecznych i możliwość wieloletniego zaplanowania pracy, aby jak najlepiej wspierała rozwój i uwzględniała indywidualne potrzeby.

Na szczególną uwagę zasługuje fantastyczna praca wychowawców świetlicowych oraz prawie wzorcowa współpraca z rodzicami. Nauczyciele

XVIII Targi Edukacyjne „Uczymy się przez całe życie”

Dlaczego w szkole warto się śmiać? Jak wykorzystać odkrycia neuronauki, żeby uczyć się efektywnie? Kim jest tutor? Na czym polega zabawa literacka z dziećmi? Jak zadbać o bezpieczeństwo dzieci i młodzieży?

Odpowiedzi na te i inne pytania poznali uczestnicy XVIII Targów Edukacyjnych w Poznaniu. Nauczyciele, uczniowie, ich rodzice i bibliotekarze przez trzy dni (28.02 – 2.03.2014) mogli zapoznać się z bogatą ofertą edukacyjną uczelni i szkół, uczestniczyć w konferencjach oraz Targach Książki dla Dzieci i Młodzieży, prze spacerować się Aleją Zawodów, odwiedzić „Salon Ilustratorów” a nawet „Kino mądrych filmów”.

Tegoroczne Targi Edukacyjne zostały zorganizowane przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu we współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Wielkopolskiego i odbyły się pod hasłem „Uczymy się przez całe życie”, które wiązało się ze wszystkimi – licznymi – propozycjami kierowanymi do uczestników. Imprezę honorowym patronatem objęła Małżonka Prezydenta RP Anna Komorowska.

A na czym polega przewodnie „uczenie się przez całe życie”? Według prof. Anny Brzezińskiej, która podczas Targów wygłosiła dwa wykłady, należy pamiętać, że dziś uczniem i nauczycielem może być każdy – niezależnie od wieku. Nauka będzie przynosić efekty tylko wtedy, gdy będziemy lubili się uczyć i cieszyli się z tego, że każdego dnia nabywamy nowych umiejętności.

[Materiały konferencyjne](#)

przygotowują np. przedstawienie dla uczniów z okazji Dnia Dziecka i angażują do tego projektu także rodziców. Zapraszają ich na spotkania, w czasie których prezentują ciekawostki ze swojej pracy zawodowej. Świetlica uwzględnia potrzeby rodziców co do czasu swojego funkcjonowania – jest czynna w godzinach 6.30–17.30.

Czego można sobie życzyć, myśląc o szkolnych świetlicach? Z pewnością tego, aby tworzyli je ludzie, którzy będą mieć kochające serce i trzeźwy umysł, którzy nie rozłożą bezradnie rąk, twierdząc, że nic się nie da zrobić. Tylko wtedy świetlice szkolne staną się miejscem tętniącym życiem, przestrzenią rozwoju i miejscem,

w którym każde dziecko, także to sześciolatek, poczuje się kimś ważnym, wyjątkowym i zauważonym.

Danuta Kmita

Absolwentka Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie na kierunku pedagogika opiekuńczo-wychowawcza, studiów podyplomowych z zakresu psychoterapii pedagogicznej oraz przyrody i kursu doskonalącego z andragogiki.

Od 19 lat pracuje na stanowisku nauczyciela świetlicy (17 lat w SP 107 w Krakowie). W latach 2006–2013 była doradcą metodycznym ds. świetlic szkolnych w Krakowie.

Opracowała wiele autorskich warsztatów dla wychowawców świetlic. Jest współautorem książki *Bajki naszego dzieciństwa. Program zajęć świetlicowych*.

Od kilku lat współpracuje z MNODN OTE „Kangur”, prowadząc warsztaty metodyczne, przede wszystkim dla nauczycieli świetlic szkolnych.

Szczęśliwa mama trójki dorosłych dzieci. W wolnych chwilach lubi czytać książki, tańczyć, jeździć na rowerze, pływać, zwiedzać ciekawe miejsca. Interesuje ją psychologia i sztuki plastyczne.

Bibliografia i literatura uzupełniająca

Bułas U., (2009), *Baśnie Andersena szkołą mądrości*, Kraków: Wydawnictwo św. Stanisława BM. | Gajewska G., Szczęśna A., Rewińska E., (2004), *Warsztat opiekuna – wychowawcy młodszych dzieci. Scenariusze z zastosowaniem opowieści wychowawczej*, t. 6, Zielona Góra: PEKW „Gaja”. | Gajewska G., Turska E., (2011), *Teoretyczno-metodyczne aspekty opieki i wychowania w świetlicy. Scenariusze spotkań, programy*, t. 12, Zielona Góra: PEKW „Gaja”. | Gruszczyk-Kolczyńska E., (2008), *Dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się matematyki*, Warszawa: WSIP. | Harwas-Napierała, B., Trempała J., (2008), *Psychologia rozwoju człowieka. Charakterystyka okresów życia człowieka*, Warszawa: PWN. | Kamysz-Figa D., Kmita D., (2007), *Bajki naszego dzieciństwa. Program zajęć świetlicowych*, Kraków: Impuls. | Kmita D., (2007a), *Odrabianie zadań w świetlicy szkolnej*, „Wychowawca”, nr 3. | Kmita D., (2007b), *Rozwój świetlic szkolnych*, „Wychowawca”, nr 3. | Kmita D., (2010), *Kierunki rozwoju świetlic szkolnych*, „Świetlica w Szkole”, nr 2. | Prezydent Miasta Krakowa, (2013), *Zarządzenie nr 1081/2013 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 19.04.2013 w sprawie zasad zatwierdzania arkuszy organizacji przedszkoli, szkół i placówek w roku szkolnym 2013/2014*. | Smoter B., (2013), *Wspomaganie startu szkolnego dziecka w świetle nowych inicjatyw społeczno-edukacyjnych*, „Hejnał Oświatowy”, nr 2. | SP nr 21 w Rybniku, (b.r.), *Sześciolatek w świetlicy szkolnej*, materiały dostępne na stronie internetowej Szkoły Podstawowej nr 21 im. Karola Miarki w Rybniku (dostęp dn. 10.03.2014). | Strona internetowa [Ministerstwa Edukacji Narodowej](#) | Szeląg B., (2013), *Wspieranie rozwoju dziecka młodszego. Obniżenie wieku szkolnego do lat sześciu*, „Hejnał Oświatowy”, nr 2. | Wasilak A. (red.), (2002), *Zabawy z chustką*, Lublin: Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów KLANZA. | Zięba-Kołodziej B., Róg A., (2010), *...żeby świetlica nie była przechowalnią. Wskazówki organizacyjno-metodyczne*, Kielce: WP ZNP.

